

УДК 82-312.4
Д55

*Усі права збережено.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якій формі без письмового дозволу
власників авторських прав.*

ЧАСТИНА ПЕРША

Стрілянина в «Мембері»

Добрянський Василь

Д55 Жереб. Роман. — Харків : ВД «Фабула», 2023. — 304 с.
ISBN 978-617-522-083-2

Обидва вони — давні друзі. Але проблема в тому, що один із них — начальник міської поліції, а другий — слідчий, який через важке поранення, отримане під час стрілянини в найпрестижнішому готелі, відсторонений від справ. А між тим, майбутнє обох героїв зараз цілком залежить від розкриття саме цієї трагедії, що, на перший погляд, виглядає стовідсотковим «глухарем»...

Новий роман Василя Добрянського, визнаного майстра кримінальної прози, сповнений загадок, напруги та яскравих психологічних деталей, а примхливий сюжет здатен завести в глухий кут навіть досвідченого читача «поліцейських трилерів».

УДК 82-312.4

ISBN 978-617-522-083-2

© В. Добрянський, текст, 2022
© ВД «Фабула», макет, 2023

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

У кабінеті начальника поліції ледве дмухав, невдоволено бурмочучи, кондиціонер.

Учора він раптово зупинився, викликавши в полковника Ярмоленка справжню паніку. Щойно тут сиділи з казенними мармизами півтора десятка поліціантів, отримуючи чергового прочухана. Атмосфера так розпалилася, що в декого сорочки потемнішали від поту. І як на зло — пристрій на стіні захрипів і замовк, наче паралізований.

А надворі — плюс тридцять п'ять у затінку. Гаряче повітря обпікає горлянку, ніби ранковий чай, котрий ковтаєш поспіхом. Дихати нічим. У грудях спирає від автомобільного смороду, випарів розігрітого асфальту, гару, диму та пилюки, що ніби навмисне накопичуються в парку біля будівлі поліції і тут загусають. Охлялі дерева, застигнувши, ховають рятівний затінок під передчасно пожовклими кронами. Але й туди сягає сонячний пал.

Жодної надії на полегшення. Сонце який уже тиждень поспіль міцно тримає кам'яне місто у своїх обіймах, накривши його сизим куполом спеки. Тясма-ріка зміліла, оголивши стрункі очерета у брудних гетрах. Згори, із міських вулиць, здається, що ріку випила допотопна потвора, яка виповзла з якоїсь печери у скелястому березі. На бруківці — чорні смуги від розм'якших шин. Навіть птахи з'являються тільки вночі — мабуть, перевіряють, чи не остаточно згоріло небо.

— Ще і цього мені бракувало! — Полковник люто вилаявся й наказав капралу Артемовій, котра сиділа у приймальні, викликати ремонтників.

Дівчина поклацала пультом і перезапустила кондиціонер. Проте він хрипів і деренчав, показуючи, що довго не протягне. А ремонтна служба спершу взагалі не відповідала, а потім озвалася і повідомила, що всім жарко. У них, мовляв, уже телефони захлинаються від дзвінків. Виклик прийнятий, чекайте своєї черги.

— Черги?.. Яка ще черга? — вибухнув начальник поліції, витерши хустинкою змолу шию.— Ану бігом сюди, бо я вам зараз улаштую День незалежності!

На календарі дійсно значилося 24 серпня. Але, вочевидь, полковник мав на увазі щось принципово інше, ніж національне свято.

А наступної хвилини у приймальні з'явився капітан Зуб. Не вітаючись, попрямував до дверей кабінету. Лише зронив на ходу:

— У себе?

— У себе,— озвалася Олена.— Але не раджу... Трохи перегрівся.

Спека спекою, але Ярмоленко шпетив усіх без розбору. І секретарці діставалося. Після клятої стрілянини в готелі «Мембер» начальник обласного управління генерал Федака погортав календар й позначив червоним дату — 25 листопада. А тоді прорік: «Ось до цієї дати, полковнику, ти носиш погони. А далі — жодних гарантій, якщо не розкриєш злочин». Так і сказав: «Жодних гарантій. Хронометр увімкнено».

Це прозвучало як вирок. Шість місяців — досить багато, як на сьогоднішній скажений час. І водночас мало, бо майже одразу було виявлено, що стрілянину влаштував гастролер. Йому що?.. Фурр із міста — і шукай вітру в полі.

На сьогодні той злочасний хронометр відрахував рівно половину терміну. Три місяці пролетіли як один день. Полковнику постійно ввижалося, що десь на лавочці в парку вже сидить, мов пава, почесна пенсія, чекаючи на нього. А може, і взагалі не почесна. Він її бачив щодня з вікна кабінету: пила пиво, курила, гра-ла у шахи і ловила гав, розглядаючи перехожих. Саме там проводили своє нескінченне дозвілля чоловіки певного віку та вигляду.

А зась! Не дочекаються!

Ось чому полковник ганяв слідчих та оперативників, вимагаючи хоч поставити на вуха все місто, але вхопитися бодай за якусь ниточку. Якого біса той навіжений стрілець робив у місті? Хто його винайняв? А головне: що саме у Пригорщі назриває?

Та дарма. Вбивця втік, як горошина ртуті. Ти до неї — вона у шпарину. Скочив на мотоцикла та чесанув за Тясьму у бік Вінниці. За ним лишилися двоє поранені поліціанти і мертва молода жінка. Капітан Зуб хрипів, захлинаючись кров'ю, і випльовував шматки власного язика, лейтенант Коровай намагався звестися і падав, сіпався в конвульсіях. Бармен Іщак несамо-вито вив, наче пес на чужу смерть.

Кинулися навздогін. Та пізно. Ніхто й гадки не мав, за чий викликом той кілер прибув до міста. Вуса, борода і шевелюра приховували справжнє обличчя. Вписав у готельну анкету фіктивні дані. Такий собі Микола Дроздов, фрілансер. Вільний фахівець, який приймає замовлення на відстані та виконує інкогніто. Готельний адміністратор стверджував, що той жартівник навіть паспорт пред'явив. Звідти і записано — «Микола Дроздов». Та хіба ж це проблема — придбати фальшивку?

«Усе фальшиве! Геть усе! — нарікав Василь Павлович, сидючи довгими вечорами в кабінеті. — Ані дру-

зів, ані ворогів. Суцільна імітація. Блядські часи... Суще прокляття для поліції...»

Капрал Артемова нишкла, мов мишка, у приймальні, чекаючи, коли начальство подасться додому. Нудилася, перекладала папірці, поправляла пилочкою нігті. Всі її дівочі плани летіли шкереберть. Ще кілька тижнів такої муки — зніме форму й подасться на вільні хліба. Принаймні із Чіком буде бачитися регулярно. Чік — це її хлопець, який одного разу спробував підхопити її на руки і не втримав — Олена виросла ще тією пампушкою. Але від своїх намірів не відмовився. Чік працював водієм на газокompресорній станції, і вона щовечора поверталася додому в синцях від його пальців. Однак тішилася — мовляв, поруч із нею коханий втрачає розум. Прихорошувалася, чекаючи, поки полковник залишить кабінет.

«Нема з ким працювати, — скрушно зітхав полковник, міркуючи, що, може, той генеральський хронометр позбавить його від щоденних стресів, які поглинають останні сили. — Хай йому грець, піду у відставку. Зціджу собачу кров і буду вирощувати помідори на дачі...»

Дратувало все без винятку. Навіть уявлення про рослинне пенсійне життя.

Капітан Зуб обрав цей святковий день, аби поговорити з начальником поліції про свої проблеми. Відлежав три місяці, ледве витерпівши медичні тортури. Однак серце перестало гупати у скронях, заспокоїлося. А втім у сусідній палаті залишився на ортопедичному ліжку його напарник — Льоня Коровай, із яким здавна притерлися, мов близнюки. Куля потрапила у хребет, і тепер на хлопця чекали сумні перспективи — інвалідний візок та побут, у якому жодного просвітку.

Але той про це ще не знав. Лікарі обнадіювали, ховали очі.

Зуб прокидався серед ночі в холодному поту. Над ним схилялася дівчина з випуклими блискучими очима і промовляла голосом механічної ляльки: «Мене звати Аня. А тебе як?» Її губи торкалися його спотвореної кулею щоки. «Мене звати Іван! — волав він, водночас розуміючи, що це лише сон.— Іван Зуб! Це я, я тебе не вберіг!»

Куля кілера вцілила дівчині у шию. Про перестрілку у вестибюлі готелю «Мембер» писали в газетах, докладно розповідали репортери кількох телеканалів. Молоденька — мало не з-під весільного вінця — Аня Демедюк стала, за їх висловом, «жертвою поліцейської безпечності». Детективи Зуб і Коровай прибули туди, щоби перевірити інформацію «барабана» Гриця Іщака — той повідомив про підозрілого незнайомця, котрий оселився в готелі. Гриць працював барменом у готельному ресторані. І якось увечері відчув від чоловіка, який замовив подвійну порцію дорогого рому, запах збройового мастила. В армії Гриць служив каптернамусом на армійському складі, постійно мав справу зі зброєю, і помилитися, звісно, не міг. Поки чужинець байдуже розглядав крізь велике вікно площу перед ратушею, заповнену автобусами з туристами, бармен, ховаючись за холодильниками, набрав номер капітана Зуба й пообіцяв йому чудову пригоду, якщо той негайно прибуде в «Мембер». Цього разу — жодних проколів. До готелю запливла крупна риба — може, найманий вбивця, а хоч би озброєний ветеран зі східного фронту.

Неквапливо допивши ром, незнайомиць з акуратними вусами і борідкою помітив у готельному вестибюлі підозрілий рух. Із докором глянув на бармена,

жбурнув на стійку банкноту, ніби подачку. Тоді дістав пістолет із глушником і рушив прямо на поліціантів. Перший же постріл повалив на кахельну підлогу лейтенанта Коровая.

Безпечна Пригорща жажнулася від звістки про нічим не вмотивовану стрілянину в готелі.

Київський слідчий майор Ставницький покрутився в місті кілька тижнів і ретирувався. Версія щодо якогось ветерана боїв на Донбасі була оголошена основною. Звісно ж — ветеран перестає бути ветераном, коли до його рук потрапляє короткоствол із глушником. Такі й на фронті довго не тримаються. Їм цікавіше в тилу. І набагато безпечніше. Київські спеці давно почали формувати базу даних про подібних хлопців без гальм, схильних до злочинних дій. Зрозуміло — поліція має виконувати свою роботу. Реалії жорстокі, і патріотичний запал цю проблему не скасовує. У країні, що воює восьмий рік поспіль, стрімко побільшало зброї та людей, готових нею скористатися на власний розсуд. А разом із тим київський слідчий не відкидав варіант, що стрілянину в «Мембері» вчинив новачок, у якого просто не витримали нерви. Новачкам, як відомо, щастить. Вони кидаються на жертву, наче згоднілі молоді вовки, але доля до них часом аж надто поблажлива.

Залишалося чекати, коли вбивця знову так чи інакше дасть знати про себе. І сподіватися, що його затримання обійдеться без крові. А разом з тим — шукати, винюхувати, з'ясувати причину, чому цей безбашенний стрілець прикотив на мотоциклі у Пригорщу. Ну не на екскурсію ж?.. А якщо так, то хто його сюди викликав?

Кілери по історичних місцях не вештаються, ласуючи морозивом.

Усі ці обставини капітан Зуб усвідомлював і без столичного майора.

— Зуб? — зазвичай перепитували люди, коли він представлявся.

— Зуб, — кивав він у відповідь, ховаючи усмішку. — Капітан Іван Зуб.

Усмішка виходила недобра. Кожен, хто її бачив, хмурнів, відчувши притаений гострий біль і сторожкість. Уже з місяць Іван Зуб жив не зі своїм власним, а з позиченим обличчям. Пластичні хірурги довго над ним ворожили. Вправно позашивали щоки з обох боків — куди ввійшла і звідки вийшла куля, але залишили численні мереживні сіточки швів, що синіли зараз, наче тонке павутиння. Після операції губи залишилися затерпими, ніби анестезія вбила в них усі нервові закінчення. Тому й усміхався він через силу, не маючи жодного уявлення, як це виглядає збоку. А ще драгувало відчуття чужих зубів — неначе йому запхали в палець цурпалок, наказали затиснути, щоб не збожеволів од болю, та й забули прибрати. Цурпалок приріс до щелепи. Заважав язика вправно вимовляти слова.

— Зуб? — морщили чоло люди, приглядаючись до його геть чужого обличчя.

Добре, що не насміхалися.

— Зуб, — розтягував затерплі губи слідчий. — Капітан...

— Той самий? — не вгамовувалися найдопитливіші.

— Той самий, — дратівливо підтверджував він.

Тим часом його усмішка ставала гострою і небезпечною, немов «роза» від розбитої пляшки.

Лиха слава, як ведеться, попереду біжить.

Капрал Артемова також уникала дивитися на капітанове затерпле обличчя.

— Не йдіть ви до нього зараз, — застерегла вона.

— Та байдуже... — Зуб смикнув на себе двері кабінету начальника поліції.

Із полковником Ярмоленком вони приятелювали. Були часи, коли Іван наздоганяв його на кар'єрній драбині. Навіть кілька місяців проносив майорські погони. А потім його застали п'яним серед бутлів самогону в славнозвісної Марти Локоть. Проводив виховну роботу і трохи перестарався.

«Бачиш Локоть — та не вкусиш», — жартували колеги.

Ця Марта нажила від різних чоловіків із десятків малечі. Ростила як могла. Різні комісії від місцевої влади пхалися до неї із протоколами і приписами. Зі сто першими (вони ж останні) попередженнями. А вона тихцем гнала зілля відмінної якості. То не гріх, то робота, — виправдовували її досвідчені пияки. Іван Зуб теж перебував у списку її прихильників. Того разу трохи задовго засидівся, роздаючи малечі жуйки. Може, серед них якесь одне було і його — хтозна. А від Марти ж хіба діждешся правди?

Саме в той час наскочив рейд з області. Погони з майора зняли, запевнивши, що ходитиме до пенсії капітаном. А зараз, після поранення, медики відверто засумнівалися, чи варто його взагалі допускати до служби. «Неадекват», — читав Іван у чіпких і холодних поглядах психіатрів. У відповідь лише криво усміхався. Зачекайте, він ще покаже себе, дайте трохи часу. Добре гартований метал не іржавіє й не ламається.

А разом із тим постійно відчував у собі крижану лють. І кожного жахного досвітку, вчергове зустрівшись уві сні з бідолашною Анею Демедюк, присягався собі, що знайде вбивцю.

— А! — стрепенувся за столом полковник Ярмоленко, ніби тільки і чекав на нього.— Зуб! Якого біса тут швендяєш?

Зробив порух, ніби намагаючись підвестися, але не підвівся. Це саме той випадок, коли ні так, ні сяк, а найкраще взагалі не бачитися. Після стрілянини в «Мембері» полковнику кожного разу заливала очі ядуча ропа, як доводилося бачити вчорашнього приятеля. Долоні пітніли, одразу ж хотілося їх витерти або помити. Когось ранять кулею, а його вразили в саме серце, і чим — брутальною недовірою. Тридцять років бездоганної служби коту під хвіст. І все через головотяпство капітана. Один помилковий крок — і от тобі зіпсована кар'єра. Ну хто просив Івана пхатися в той готель? Без підготовки, без супроводу спецназу, оперативників або чорта лисого?

Насправді глибоко в душі полковник розумів, що й сам вчинив би так само. Хто би міг запідозрити, що в Пригорщу залетів відморожений стрілець, калібрований екземпляр. Таких, котрі без тіні сумніву стріляють на попередження, лише в кіно можна побачити. А Зуб у своїй холостяцькій оселі навіть телевізора не має.

— Хочу повернутися на роботу,— нарешті вимовив неслухняним язиком капітан.

— А я хочу на ній утриматися! — побуряковів полковник. Його подих став гучнішим.— Знаєш, що на мене чекає, дякуючи твоїй милості?

— Скафандр алконавта,— без найменшого співчуття вимовив Зуб.— Надто вже близько до серця сприймаєш начальницький гнів. Попустися трохи, Василю Павловичу. Не можна так.

— Сам такий,— буркнув Ярмоленко, повернувшись разом із кріслом до сейфу, дістав почату пляшку коньяку і дві чарки.— У грудях шкребе... Будеш?

Капітан Зуб мовчки посунувся ближче до столу. Мереживо шрамів на його щоках потемніло, очі пом'якшали. Звісно ж — до миру важче ступити, ніж до ворожнечі. Кожного разу — наче через себе. Та він готовий, точно готовий зробити перший крок. Навіть пігулок якихось наковтався, щоб не зірватися. Але до біса ті пігулки, коли приятель пропонує випити. Може вийти добра розмова.

— Один раз, але по повній,— окреслив свій намір господар кабінету, ніби застерігаючи себе від іншого розвитку подій.

— Гаразд,— погодився Зуб.

Алкоголь — це ліки. У певних конкретних випадках. Обмін речовин і думок стабілізується. Завіса, що застила очі, зникає, світ ясніє. Стає зрозуміло, куди рухатися і що робити.

Іван нікуди не поспішав. Будівля міського відділку поліції, що дивилася фасадом на парк, давно стала для нього рідним домом. Так звикає до своєї будицепний пес. Або безпритульний до якогось закинутого підвалу. Вже не відчуваєш казенних запахів, що так дратують і напружують сторонніх. А ще тут витає, мов незримий домішок до повітря, запах страху. Це така річ, котру не передати словами, але вона скрізь — в'їлася у штукатурку коридорів, стіни кабінетів та камер іще з радянських часів і потроху отруює все навколо. Була міліція — стала поліція. Двома буквами суті не змінити. Каральний заклад із ґратами і камерами тимчасового утримання. Потрапити сюди легко — вийти важко. Запах страху — це, насамперед, від беззахисності та безпорадності. А ще тут завжди гамірно. Ляпання дверей, гупання черевиків, чоловіча лайка, телефонні дзвінки. Вигуки повій і п'яних водіїв.

«Так само штиняє у психушці,— мимоволі згадав капітан, скрививши губи в посмішці.— Звідти теж не так просто піти. По суті — жодної різниці».

Це порівняння його чомусь звеселило.

— Ну...— підняв чарку полковник і по хвилі додав.— За День незалежності!

Тост видався доречним. Обоє випили одним духом.

— Як там Коровай? — запитав Ярмоленко, ховаючи пляшку в сейф.— Давно не навідував. Не можу дивитися... Таке молоде життя зіпсували!

Хто зіпсував? Звісно ж — капітан Зуб. Інших винуватців начебто не видно. Але множина — «зіпсували» — мабуть тим чи іншим боком охоплювала і його, начальника поліції, особу, яка допустила трагедію. «Добре, що хоч не відмежовується,— мимохіть відзначив Іван.— Як не крути, всі ми в одному човні».

— Лежить.— Глянув, примружившись, і нарешті підсів до столу.— Сподівається... Мене теж поруч із ним аж колотить. Від безсилля.

— Ще одну операцію будуть робити?

— Начебто. Хірургічна бригада з Києва приїде. Але...

Іван зітхнув — мовляв, не варто особливо сподіватися на успіх. Льоня Коровай залетів по повній. Ще один карб на його, капітановому, сумлінні. Скільки тих карбів болять, ніяк не рубцюються?.. Аня Демедюк, Льоня Коровай. Та ж таки Марта Локоть, яку позбавили материнських прав. А якщо почати рахувати далі...

Краще вже скласти руки на грудях і померти, як філософи-стоїки,— просто затримавши подих. Або кулю у скроню.

На стіні раптом запрацював кондиціонер.

От і ця спека теж вбиває — навіть паскудні думки.

— Усе буде добре,— заспокійливо мовив Ярмоленко.— Шульга його витягне. Він ще й не такі дива творив.

Професор Шульга — місцева знаменитість. Має клініку для пацієнтів із травмами хребта. Спеціалісти приїжджають до нього по досвід. Але професор не оперує. Лікує ваннами, масажами, вправами і надією. Надія — дивовижний засіб, бо нічого не коштує. Але Льоні Коровая Шульга не допоможе. Куля кілера прикінчила його надію.

— Я його знайду,— вимовив, як відкусив, Зуб. Схопився за сигарети, але не запалив.— Знайду і... Слухай, поверни мене на роботу!

Рани на його щоках побагровіли, наче наповнилися кривавою сукровицею. Якби не злився, ніхто б і не помітив слідів від кулі. Ескулапи для повного маскуваннн порадили завести бороду. Одначе від самої згадки про бороду капітанові починало бриніти у вухах, ніби хтось поряд підтягував струни на гітарі. Ляскали постріли. У пам'яті зринало обличчя вбивці, що наближався з пістолетом у руці. Якби ж він швидше зреагував і першим відкрив вогонь на враження!

Щоранку ретельно голився, ніби разом зі щетиною зішкрібав із себе бридоту.

— Знайдеш... Не з твоїм щастям,— пирхнув полковник, повернувся і знову поліз по пляшку.— Свято сьогодні. Можна... І всередині весь час сохне. Треба вже додому — але не можу. Наче якась прив'язь тримає. Ніби чогось не зробив. А що саме — не можу згадати. От розкрию справу — і подам рапорт. До бісової матері!

Говорив схвильовано, але обличчя залишалося незворушним. Намагався тримати себе в руках у присутності підлеглого.